קכו: העור והרוטב פרק תשיעי חולין

עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. פי׳ בקונטרס דהלמ״מ הוא ואי אפשר לומר כן דמקראי יליפינן לה בגזיר פרק כהן גדול (דף נג:) ולא הוי הלכה אלא מה שהגיד מגלת עניו אע״ג דלא מטמא באהל: יט) **גולל** ודופק מטמא במגע ובאהל ואין **מטמא במשא.** למ״ד בפרק בהמה המקשה (לעיל דף עב.) דגולל ודופק הוו מהלכה איכא למימר דהכי גמירי לה אלא למאן דמייתי לה מעל פני השדה קשה מנא לן ורבא משום דהתם קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמינן בגזיר (דף נג:) באהל הילכך מטמא באהל ובמגע ומי מטמא משום דאפקיה בלשון נגיעה אבל במשא לא מצינו שיטמא: **בנבלתה** ולא **בקולית סתומה.** מהאי קרא ומי מממעטינן בפ׳ בהמה המקשה (לעיל עז:ד) עלמות וגידין וקשה דא״כ היכי נמעט מיניה קולית סתומה ומיהו כיון דלא מרבינן שומר אלא בנקובה איכול ליגע ממילא כי אמעיטו עלמות אמעיט ומי קולית סתומה אע״פ דשומר הוי כסתום כגון מטה בקליפתה? התם מרבינן מקרא דזרע אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה אבל הכא גלי קרא דשומר לא הוי אלא כשאפשר ליגע וכן גבי שרצים מרבינן לקמן מיטמא דשרצים קולית השרץ נקובה ואע״ג דמטמאים דרשינן לקמן לרבות קולית השרץ וכיצת השרץ עיקר קרא לא אתא אלא לגיסא דהשרץ אבל קולית נפקא מיטמא ואע״ג דמטמאים דרשינן דרשות טובא אפשר דדרשינן מטמא טמאים הטמאים או טובא טמאים כתיב התם: **יכול אפילו לא** רקמה ת״ל **השרץ.** וא״ת ולרקמה למה לי קרא לענין טומאה הא לענין אכילה פסיטא לן בלא קרא בפרק אלו טרפות (לעיל דף סד.) שאם רקמה ואכלה לוקה משום השרץ השורץ על האדם אלמא שרץ מיקרי ויש לומר דלאי אלמא שרץ מיקרי אבל נב ועכבר לא מיקרי וכה״ג אמרינן בפ׳ בהמה המקשה (לעיל עה.) גבי אבל דלא מיקרי אבל שור כשב ועז עד שילא העובר לאויר העולם אי נמי מקרא דהכא קים לן באלו טרפות לענין אכילה שלוקה:

תלמוד

עכבר שומע אני אפילו עכבר שבים ששמו עכבר ודין הוא טימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה מין הגדל על הארץ אף עכבר מין הגדל על הארץ או כלך לדרך זו טימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר [1] אפי׳ עכבר שבים ששמו עכבר ת״ל [3]על הארץ [1] אי על הארץ יכול על הארץ טמא ירד לים לא יטמא ת״ל

שלש טומאות פורשות כו׳. טומאות הרבה פורשות מן המת כגון כזית בשר ומדרה וגלגולת שלא חסרו ורובע עלמות ומלא תרווד רקב ועצם כשעורה ורוב המנין והבנין אלא שלש טומאות פורשות ממנו שנאמר זה שיש בכל אחת שתים מטומאתו של מת או מגע ומשא בלא אהל או מגע ואהל בלא משא או משא ואהל בלא מגע והשלישית אין בה: **ואלו הן.** הג׳ הפורשות שהמשפט הזה נוהג בהן: **מלא תרווד רקב ועצם כשעורה וגולל ודופק.** גולל זה כסוי העליון דף שנתנין על המת דופק זה דף הניתן בצדיו ורבינן להו מקראי בפ׳ בהמה המקשה (לעיל דף עב.) והכך תרי חדא טומאה ניעבו שאינם יוצאים ממקרא אחד וטומאתן שוה אבל שאר פורשים מן המת כל ג׳ טומאות המת נוהגים בהם: **מלא תרווד רקב מטמא במשא ואהל.** שהרי נשא את כולו [2]: **ואינו מטמא במגע.** שאין נוגע בכולו. והיינו פליגא דר׳ יוסי דאמר מלא תרווד רקב מטמא במגע דקריינה לאהל מגע: **והיכן מגעו.** של מת: **כאחת מהן.** בכל אחת מאלו השמים הנותרות: **עצם כשעורה.** הלמ״מ דמגע ומשא אית ליה ולא אהל כדאמרינן בגזיר (דף נג:) עצם כשעורה הלכה: **והיכן אהלו.** של מת: **גולל ודופק.** נמי הלכה גמירי לה בבהמה המקשה (לעיל דף עב.). ולמאן דנפקא ליה התם מקרא לא ידענא מהיכן אימעיט משא: [3]**יכול אפי׳ נקבה.** לא [3] הוי טמא: **ת״ל הנוגע יטמא.** יו״ד יתירא דריש: **אם שאפשר ליגע טמא.** שם טומאה עליו הילכך אע״פ דלא נגע אלא בעצם טמא דשומר מכניס ומוציא טומאה: **בהמה בתוך עורה.** כל זמן שלא הופשטה כלל: **לא טמא.** דהא אי אפשר ליגע בבשר: **כמה נקבים יש בה.** הפה והחוטם והעינים: אלא אינו טמא כדכתיב [3] יעבה לכל מלאכה ותניא בגמרא דכל שעה בפסחים (דף כג.) מלאכה מה ת״ל לכל מלאכה שיהו למלאכת הדיוט יהא טהור למלאכת גבוה יהא טמא ת״ל לכל מלאכה: **כולה.** המכוסה בחלבה לא מטמא הואיל ואי אפשר ליגע בה: **נמשכין הימנה.** בחלבתה [1] והן בשר: **מתני׳ בילא הבשר.** יש שרן שהוא מטיל בילים לא והלטאה וחומטו: **המרוקמת.** שנולד בה אפרוח: **טהורה.** לפי שאי אפשר ליגע בה: **ניקבה כל שהוא טמאה.** ואע״פ שלא נגע אלא [4] שהשומר מוציא טומאה: יש מין עכבר שאינו פרה ורבה אלא מעצמו נולד מאדמה [2] כאשפה המצרית תולעים ואם עדיין לא נברא העכבר אלא זרע אחד [3]הימני או השמאלי הנוגע בבשר טמא בבהמה שבנגדו טהור: **גמ׳ הטמאים.** הטמאים לכם בכל הבשר: **ת״ל הבשר.** שער לאשו וזקנו [1] אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כבשר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור טמא. דתניא בת״כ [2] הנוגע בבשר הזב [ויקרא טו] ולא בצואה שעליו [3]ולא בקילקלין. הוא עירבוב שער תלוש המתקשה [4]ונאלחף בשערו שעל החזה ושעל השמי פולטרי״ן בלע״ז [5] ואינם מחוברין לבשר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מצאתי בדברי רב האיי. יכול שאני מוציא את השער ואת הצפורן ת״ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כבשרו. ושער הטהור נמי תניא התם [6] וכל אשר יגע בו הזב [שם] בו ולא בצואה שעליו ולא בקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת הצפורן ת״ל טמא [שם]: **והוא שהסרין.** חליו על פניו [7] מרכו של שרן מרחשו ועד רגליו כלומר שמגד ח׳ הוא נעשה בשר ולהכי טמא אם נגע בבשר החשיב שרן הוא: **מאן דמסרי לה.** להא דר׳ יהושע אריש דמיירי בנוגע בבשר ואפ״ה מטהר ליה ריב״ל אם לא הסרין על פני כולו: **כ״ש אסיפא.** אדר׳ יהודה דמיירי בנוגע בחדמה דאשמעינן דלא טימא ר׳ יהודה בעפר אלא אם כן הסרין על פני כולו [8]להכי מסתבר שפיר. [9]ולקמן (קמ.) תנא כל שיש ביכשה יש כיס מון מן החולדה: **עכבר שבים.** דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין הוא.** מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא צריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ.** ולא שבים שהרי אין חולדה בים: **אף עכבר.** אף על פי שיש ממינו בים לא טימא אלא מין הארץ: [10]**אי על הארץ יכול על הארץ יטמא.** כלומר אומר אני לא אדרשנו לך בחדה זו אלא לכך בא לומר על הארץ יטמא בין עכבר הבא אם על הארץ נגע בטהור יטמאנו ואם נפל ליס ושם נגע בטהור לא יטמא: ת״ל

מסורת הש״ס

[1] [מתוספתא שם מ״ח], **כ)** ולא כל״ל רש״ל, **ג)** [ויקרא ז], **ד)** [מכילתא מכלתא דזבים פרק ג], **ה)** פ״מ ומאסף כשעורות פולטרי״ן בלע״ז כר׳ ומתקן שעל החזה ושעל השמי, **ו)** [עי׳ פירוש רש״ג מקואות פ״מ מ״כ], **ז)** [מכילתא מכלתא דזבים פרק ז], **ח)** [ל״ל דהכי מסתבר שפיר לקמן נפתוך], **ט)** [כדבר זה ילקמן תנא שייך אחר ד״ה מה חולדה כו׳], **י)** [ועיין תוס׳ שם ד״ה ולא], **כ)** [לעיל קח:].

תורה אור השלם

1. וכי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאֹכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט
2. אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ בְּדֶם בְּמוֹתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לא
3. וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ: ויקרא יא כט

לעזי רש״י

פולטרי״ן [פולצי״ל]. קבוצת שערות.

שיטה מקובצת

א) השלישית אין בהן: **ב)** והיכן מגעו באחת מהן: **ג)** והיכן אהלו בא׳ מהן: **ד)** והיכן משאו בא׳ מהם: **ה)** הדר פשטה מחוסר נקובה כמחוסר מעשה דמי כצ״ל ונ״ב שכך נמצא בספסקי הר׳ ישעיה מטראני ובקצת ספרים ישנים לא נמצא הדר פשטה כלל וכך היתה גרסתו של הרמב״ם ז״ל עיין פרק שני מהלכות שאר אבות הטומאות והתוספות נודפ׳ כנרסת הר״י מטראני ז״ל עיין תוס׳ בבא קמא דף כה ע״ב **ו)**: **ז)** כל ששמו **ז)** אי על הארץ נ״ב נ״א בספר כתב יד ישן או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא וכו׳ וכן כתוב ברש״י כ״ה: **ח)** שהרי נושא את כולו ומאהיל על כולו הס״ד: **ט)** יכול אפי׳ נקבה לא הוי טמא כצ״ל ונ״ב נ״א ברש״י כ״ה אחד יכול אפי׳ נקבה ת״ל הנוגע ה״א דהנוגע דריש נוגע מצי למיכתב וכתב הנוגע משמע כל הנוגעין שתמצא לומר ואפי׳ לא נגע אלא אפשר הוא ש״מ את שאפשר ליגע וכו׳: **י)** היכנה כאמצעיתה פתוך הכוליא והן בשר: **יא)** ואע״פ שלא נגע אלא בקליפתה שהשומר: **יב)** נוצר מאדמה ומין אדמה יש המצרין עכברים כאשפה המצרצת תולעים: **יג)** הימני או השמאלי נמחקו שלשת תיבות אלו: **יד)** ה״א יתירא נדרשת נ״ב תוס׳ בכורות דף י׳ ע״ב: **טו)** שער ראשו וזקנו המחובר לו אם יכניסנו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר לו הרי הוא כבשר בין שיער הטהור שנגע בטומאה בין שיער הטמא שנגע בו הטהור דתניא בת״כ הנוגע וכו׳ כצ״ל. ונ״ב נ״א שנגע בטהור דתניא וכו׳. עוד נ״ב עיין תוס׳ ב״ק דף כה ע״ב: **טז)** ולא בקלקלין שעליו קלקלין הוא ערבוב: **יז)** חציו על פני כולו כל ארכו של שרץ: **יח)** או איני אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא כלומר אומר אני לא. ונ״ב נ״א כלומר או אני לא וכו׳: **יט)** גולל ודופק טמא במגע ובאהל ואין טמא במשא רצ״ב מנא לן הא דבשלמא למ״ד בפ׳ בהמה המקשה דגולל בצ״ל:

א) [מיי׳ פ״ג מהלכות טומאת מת הלכה יא]:
ב) [מיי׳ שם הלכה יב]:
סד ג מיי׳ פ״ב מהל׳ שאר אבות הטומאות הל׳ יב וע״ש בכ״מ:
סה ד מיי׳ פ״ב מהל׳ שאר אבות הטומאות הלכה יב:
סו ה ו מיי׳ שם הל׳ יא:

ז) וכן משמע עוד להדיא בתוס׳ שבת דף פ״ד ע״ב ד״ה שטהרין דנ״מ הא דמחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי פ״ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com